Uchwała Nr XXVIII/212/2021
Rady Gminy Chłopice

z dnia 21 grudnia 2021 roku

w sprawie : przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Chłopice na lata 2022-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz.1372 ze zm.) oraz art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz.1249)

Rada Gminy Chłopice uchwala co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Chłopice na lata 2022- 2027 w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chłopice.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 01.01.2022 r.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/212/2021
Rady Gminy w Chłopicach z dnia 21 grudnia 2021 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY CHŁOPICE

NA LATA 2022–2027

CHŁOPICE 2021

Spis treści

Podstawa prawna 3
Wprowadzenie..... 4
Definicja pojęcia przemoc w rodzinie..... 5
Rodzaje przemocy w rodzinie.....6
Fazy przemocy w rodzinie. 6
I. Faza Narastającego Napięcia – „Cisza przed burzą" 6
II. Faza Gwałtownej Przemocy 7
III. Faza Miodowego Miesiąca..... 7
Skutki przemocy w rodzinie..... 8
Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci 8
Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe 10
Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie 10
Wpływ pandemii choroby Covid-19 na zjawisko przemocy w rodzinie w Polsce. 12
Diagnoza problemów rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Chłopice w latach 2016-2021 15
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chłopice..... 17
Zasoby Gminy Chłopice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie..... 21
Zagrożenia w realizacji zadań 24
Adresaci programu 24
Cele i zadania programu..... 25
Zadania programu i czas ich realizacji. 25
Spodziewane efekty realizacji programu 31
Finansowanie programu 32
Monitorowanie programu..... 32
Uwagi końcowe..... 32
Bibliografia: 33

Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 1249)
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 803)
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 1359)
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1882)
6. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 z późn. zm.)
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 534 z późn. zm.)
9. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.)
10. Uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz.235)

Wprowadzenie

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia.

Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie ogrywają wzajemne relacje pomiędzy jej członkami oparte na miłości, szacunku i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie.

Głównym celem programu jest ograniczenie na terenie Gminy Chłopice rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie. Program wskazuje główne kierunki działania Gminy Chłopice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Definicja pojęcia przemoc w rodzinie.

Na potrzeby niniejszego opracowania, przyjmiemy definicję pojęcia przemocy w rodzinie obecną w krajowym prawodawstwie. I tak: zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1249) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Osobą dotkniętą przemocą w rodzinie może być każdy!, a w szczególności:

- współmałżonkowie,
- partnerzy w związkach nieformalnych,
- dzieci,
- osoby starsze,
- osoby niepełnosprawne.

Formy przemocy w rodzinie.

Najczęstsze **formy przemocy w rodzinie** to:

- Przemoc fizyczna np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie, policzkowanie.
- Przemoc psychiczna np. obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce.
- Przemoc seksualna np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi.
- Inny rodzaj zachowań, np. zmuszanie do oddawania uzyskiwanych środków finansowych, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspakajanie podstawowych potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie

mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności bądź wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków.

Rodzaje przemocy w rodzinie.

Według specjalistów możemy wyróżnić dwa rodzaje przemocy są to:

- Przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- Przemoc chłodna – jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów" np. konsekwentnego wychowywania dziecka[1].

Fazy przemocy w rodzinie.

Według Ewy Duchnowskiej zajmującej się psychoterapią można wyróżnić trzy następujące po sobie fazy przemocy w rodzinie:

I. Faza Narastającego Napięcia – „Cisza przed burzą"

W tej fazie narasta napięcie i agresywność sprawcy. Każdy drobiazg wywołuje jego irytację, wszczyna awantury z byle powodu, może więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Ofiara stara się opanować sytuację – uspokaja partnera, spełnia wszelkie jego zachcianki. Często przeprasza „na wszelki wypadek". Zastanawia się na tym co może zrobić, aby poprawić mu humor. Często pojawiają się u ofiary różne dolegliwości fizyczne: bóle żołądka i głowy, bezsenność i utrata apetytu. Inne osoby wpadają w apatię, tracą energię do życia lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo - jest to wynik narastającego napięcia. Często nie mogąc już tego wytrzymać, ofiary same wywołują awanturę, żeby już wreszcie „mieć to za sobą".

[1]Por. red. D. Jaszczak-Kuźmińska, Katarzyna Michalska „Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu."– Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010, s. 14.

II. Faza Gwałtownej Przemocy

W fazie tej z mało istotnych powodów dochodzi do ataku agresji i rozładowania złości (np. powodem może być opóźnienie posiłku). Ofiara jest raniona psychicznie i fizycznie. Niezależnie od tego jak się stara – wściekłość sprawcy coraz bardziej narasta. Ofiara czuje się bezradna, bo nic nie pomaga (ani bycie miłą, ani unikanie, ani bierne poddawanie się mu).
Po ataku ofiara jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, jest oszołomiona, odczuwa złość i bezradność. Najczęściej wtedy decyduje się wezwać policję.

III. Faza Miodowego Miesiąca

W tej fazie wszystko się zmienia. Sprawca przeprasza za swoje zachowanie, obiecuje poprawę. Bywa czuły, troskliwy, zapewnia o miłości, usprawiedliwia swoje zachowanie – kupuje prezenty, kwiaty. Dużo uwagi poświęca także dzieciom.. Ofiara zaczyna wierzyć, że sprawca się zmienił, a przemoc była jedynie incydentem. Faza miodowego miesiąca zazwyczaj nie trwa długo, ale zatrzymuje ofiarę w cyklu przemocy, zapomina ona o pozostałych fazach.
Po jakimś czasie napięcie powraca i cały cykl przemocy się powtarza. Miodowa faza demobilizuje ofiarę, a u sprawcy utrwala poczucie bezkarności i nadzieję, że następnym razem jakoś sobie poradzi i uzyska przebaczenie. Prawdziwym zagrożeniem jakie niesie ta faza jest fakt, że przemoc w następnym cyklu bywa jeszcze gwałtowniejsza. Najbardziej ukrywane są fazy I i II, III natomiast jest eksponowana na zewnątrz - tak aby znajomi i rodzina widzieli jak „dobrze" się dzieje w rodzinie. Cykle takie mogą trwać przez wiele lat. Zwykle fazy „miodowego miesiąca" się skracają, a fazy narastającego napięcia i gwałtownej przemocy wydłużają się i przebiegają bardziej dramatycznie. To, co kiedyś w fazie „miodowego miesiąca" było przyjemnością, przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza „miodowego miesiąca" zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy. Cykliczność przemocy sprawia, że ofiarom trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy[2].

[2] E. Duchnowska, Fazy przemocy w rodzinie, źródło: https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoleczna/przemoc-w-rodzinie/312141,Fazy-przemocy-w-rodzinie.html dostęp: 20.11.2021.

Skutki przemocy w rodzinie

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Skutki przemocy w rodzinie, dla jej ofiary będącej dzieckiem mogą być bardzo różnorodne. W głównej mierze zależą one od rodzaju przemocy jakiej ofiarą padło dziecko. Według specjalistów dziecko będące ofiara przemocy przeżywa przykre doświadczenia oraz czuje się bezradne i osamotnione.

Według K. Kmicik-Baran bezpośrednie konsekwencje przemocy fizycznej to: uszkodzenia skóry i obrażenia w rodzaju śladów uderzeń, oparzeń papierosem, szczypania, uderzeń sznurem, sprzączką od pasa, ugryzień przez człowieka, wiązania, śladów duszenia, siniaków. Dzieci doświadczające przemocy fizycznej mają często powybijane zęby, powyrywane włosy, krwawe wylewy, mnogie złamania i rany o różnym stopniu gojenia się. Często lekarze mogą podczas badań dostrzec obrażenia narządów wewnętrznych. Konsekwencjami bezpośrednimi tego typu przemocy są jeszcze następujące dysfunkcje psychiczne i behawioralne jak: obniżona samoocena, brak poczucia własnej wartości, brak akceptacji własnej osoby, poczucie bezsensu, trudności w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, poczucie krzywdy i winy, często wpadają w depresje, stają się egocentryczne, lękliwe, bierne i apatyczne. Nie mniej skutki przemocy fizycznej są widoczne także w ich przyszłym, dorosłym życiu. Do odległych konsekwencji somatycznych zalicza się trwałe kalectwo, stałe napięcie mięśni np. tiki, drżenie rąk. Częściej niż dzieci, które nie były ofiarami tej formy przemocy zapadają na choroby somatyczne, uwarunkowane uszkodzeniem narządów wewnętrznych oraz organicznymi uszkodzeniami mózgu. Bardzo często popadają w różne nałogi. Są one nerwowe. Stosują przemoc w życiu dorosłym, biją własne dzieci i współmałżonka, naruszają prawo innych i nie czują żadnej skruchy z tego powodu[3].

O tym, że dziecko jest seksualnie wykorzystywane mogą świadczyć urazy fizyczne, ale jest to możliwe do zdiagnozowania jedynie przez służby medyczne. Niektóre ze skutków jak na przykład krwawienie, zabrudzona bielizna, bolesność w okolicach genitaliów, siniaki lub otarcia po wewnętrznej stronie ud czy wreszcie ciąża powinny być zauważone już przez drugiego rodzica lub opiekuna. W przypadku molestowania seksualnego badacze wskazują także na urazy somatyczne takie jak: urazy zewnętrznych

[3]K. Kmicik – Baran, Przemoc wobec dzieci- diagnoza i interwencja, w: Przemoc dzieci i młodzież w perspektywie polskiej transformacji ustrojowej, pod red. Papiez J., Płukis A., Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 199, s. 378.

narządów płciowych, urazy około odbytnicze, przerwania błony dziewiczej, infekcje dróg moczowo - płciowych, infekcje jamy ustnej, choroby przenoszone drogą płciową. Do bezpośrednich skutków emocjonalnych, poznawczych i behawioralnych zalicza się fobie, lęki, koszmary nocne, nerwice, depresje. Przez akty seksualne następuje zbytnia erotyzacja dziecka, poznaje ono zachowania seksualne charakterystyczne dla osób dorosłych. Badacze problemu wskazują także na prowokacyjne zachowania seksualne dziecka, zachowania masturbacyjne, zaburzenia snu, izolowanie się, zachowania agresywne, nadpobudliwość ruchową, poczucie winy i krzywdy. U dzieci wykorzystywanych do praktyk seksualnych można zauważyć zbytnią nerwowość, często bywają przygnębione, boją się rodzica danej płci. Dziecko takie ma skłonności do izolowania, może uciekać z domu, ze szkoły przed konfliktami czy problemami. Skutki wykorzystywania seksualnego nie ogranicza się jedynie do tych wyżej wymienionych, zwykle dzieci już przez całe życie żyją z piętnem i skutkami dziecka które było ofiarą przemocy seksualnej. Raporty z badań klinicznych wskazują, że seksualne wykorzystywanie w okresie dzieciństwa wiąże się w późniejszym okresie z rozwojem depresji, poczucia winy, niską samooceną, fobiami, koszmarami nocnymi, wzrostem niepokoju, moczeniem nocnym, odrzuceniem szkoły, w okresie młodzieńczym-ciążą, próbami samobójczymi, zmiennością nastrojów, a także poważnymi dziecięcymi psychologicznymi trudnościami[4].

O ile diagnoza skutków przemocy nie jest rzeczą łatwą, o tyle trudność wzrasta daleko bardziej kiedy mamy do czynienia z objawami przemocy emocjonalnej. W wyniku stosowania przemocy psychicznej w stosunku do dzieci, dzieci te mogą wykazywać wiele zaburzeń rozwojowych. Do bezpośrednich, somatycznych następstw zalicza się: biegunki, uporczywe bóle i zawroty głowy, bóle żołądka i bóle mięśni, drżenie, nadmierną potliwość, nie trzymanie moczu i kału, wymioty oraz bóle w okolicy serca.[7]Dzieci maltretowane psychicznie nie akceptują siebie i mają niską samoocenę. Mają problemy w szkole, źle układają się im kontakty z rówieśnikami. Konsekwencją doświadczania przemocy emocjonalnej są także następujące zaburzenia poznawcze, emocjonalne i behawioralne takie jak: trudności w kontrolowaniu emocji, zaburzenia koncentracji uwagi, nieufność, fobie, zaburzenia snu, ucieczki z domu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków. Przemoc psychiczna ma swoje konsekwencje w życiu dorosłym jej ofiar. Cechą charakterystyczną dorosłych maltretowanych

[4] D. Glaser, I S. Frosh, Dziecko seksualnie wykorzystywane, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 1995., s. 32.

emocjonalnie w dzieciństwie są często negatywne oczekiwania w stosunku do innych ludzi oraz nieufność przeniesiona z doświadczeń wczesnodziecięcych, jak również ucieczka od „mrocznej przeszłości" w świat narkomani, alkoholizmu, a nawet przestępczości. Badacze do odległych konsekwencji somatycznych zaliczają: podwyższone ciśnienie krwi, arytmia serca, stałe napięcie mięśniowe, zaburzenia gastryczne oraz choroby psychosomatyczne. Do tych ostatnich należy zawał serca, choroby wieńcowe, wrzody żołądka, dwunastnicy, astma, a także niektóre zaburzenia dermatologiczne. Utratę własnej tożsamości, silną potrzebą kontrolowania innych, alienacją. Często popadają w depresje, są nerwowe, izolują się od otoczenia, są samotne[5].

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

Należy zauważyć, iż osoby dorosłe doświadczające przemocy w rodzinie ponoszą takie same konsekwencje jej zastosowania jak dzieci będące jej ofiarami. Oczywiście dorosłymi, ofiarami przemocy w rodzinie, są przede wszystkim kobiety.

Według S. Kluczyńskiej ofiary przemocy często uznawane są za pacjentki trudne. W postępowaniu terapeutycznym wymagają zarazem cierpliwości, zrozumienia, jak i stanowczości. Terapeuta umożliwia klientce powrót do traumatycznych wydarzeń i ich odreagowanie. Klientka może ujawniać uczucia wściekłości, nienawiści, gniewu, żalu, lęku, przerażenia. Terapeuta nie podważa przeżywanych uczuć, nie umniejsza leku, nie bagatelizuje zagrożenia, ani nie nakłania do podejmowania działań przekraczających możliwości kobiety bądź sprzecznych z przyjmowanym przez nią systemem wartości. Terapia ofiar przemocy w rodzinie koncentruje się na zasobach, które wspomagają proces radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Do zasobów zalicza się poczucie osobistej kontroli, poczucie własnej wartości i godności, poczucie humoru, umiejętność nadawania znaczenia traumatycznym przeżyciom[6].

Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Bez wątpienia zjawisko przemocy w rodzinie jest w naszym kraju zjawiskiem występującym dosyć często. Można powiedzieć, iż jest to zjawisko powszechnie występujące, bowiem może ono wystąpić zarówno w rodzinach dysfunkcyjnych, czy patologicznych, jak i w tak zwanych

---

[5] K.Kmicik-Baran, Przemoc... dz. cyt., s.376.

[6] Sylwia Kluczyńska, Zasady pomocy psychologicznej dla dorosłych ofiar przemocy w rodzinie s. 8, źródło: https://docplayer.pl/3379654-Zasady-pomocy-psychologicznej-dla-doroslych-ofiar-przemocy-w-rodzinie.html , dostęp: 3.12.2021.

„dobrych domach". W tym sensie jego występowanie nie zależy od takich czynników jak: wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania, płeć, status społeczny i materialny sprawców i ofiar przemocy w rodzinie. Do społecznych konsekwencji przemocy w rodzinie możemy, między innymi zaliczyć to, że zarówno ofiary tej przemocy, jak i jej sprawcy nie mogą prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie. Dzieje się tak dlatego, że obie strony ponoszą określone konsekwencje zastosowania przemocy. Konsekwencje ponoszone przez ofiary tego zjawiska zostały opisane powyżej. Sprawcy przemocy w rodzinie, między innymi, tracą szacunek współobywateli, odczuwają zaburzenia psychiczne, zostają wykluczeni ze społeczności lokalnych, w których funkcjonowali. Im również trzeba stworzyć warunki do życia i terapii. Nie jest to łatwe zadanie, a jego realizacja wymaga koordynacji działań i współpracy wielu instytucji takich jak organy wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia i pomocy społecznej. Do społecznych konsekwencji występowania zjawiska przemocy w rodzinie zaliczyć należy także i to, że od ponad dziesięciu lat w naszym kraju funkcjonują programy mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku. Ponadto wiele instytucji i organów państwa oraz organizacji pozarządowych zajmuje się zwalczaniem skutków przemocy w rodzinie i profilaktyką w tym zakresie. Działania te są skoordynowane i ich efektem jest stale odnotowywany spadek liczby aktów przemocy w rodzinach w naszym kraju.

Wpływ pandemii choroby Covid-19 na zjawisko przemocy w rodzinie w Polsce.

Globalnym problemem społecznym, z którym wszyscy się mierzymy jest pandemia choroby Covid-19, która ma wpływ na wszelkie aspekty naszego życia. Na skutek pandemii narasta też skala problemów społecznych, z którymi mierzą się obywatele naszego kraju. W tym miejscu postaramy się krótko zasygnalizować to jaki wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie ma pandemia choroby Covid-19, zarówno w skali świata, jak i w skali naszego kraju, a także w mikroskali społeczności lokalnej jaka stanowi powiat, czy gmina.

Ze statystyk prowadzonych przez organizacje pozarządowe działające na świecie wynika, że pandemia koronawirusa doprowadziła do wzrostu liczby przypadków przemocy. Jak podała fundacja HumanDoc zajmująca się m.in. promowaniem wiedzy o ważnych sprawach społecznych: „Wzrost przemocy na poziomie od 30 do 50 procent potwierdziły już Francja, Wielka Brytania, Chiny, Australia, Hiszpania czy Nowa Zelandia". Te wskaźniki wymieniają też inne państwa.

W Hiszpanii od 14 marca do 14 kwietnia policja była wezwana 83 tysiące razy, a połowa dotyczyła osób, które wcześniej nie padały ofiarą sprawców przemocy. Rok wcześniej interwencji dotyczących przemocy domowej było o niemal 26 proc. mniej[7].

Według Ewy Ambroziak na eskalację przemocy domowej wpływają: izolacja ofiar ze sprawcami w zamkniętych powierzchniach, nadużywanie substancji psychoaktywnych, problemy ekonomiczne, bankructwa, utrata pracy, eskalacja problemów sprzed okresu pandemii, permanentny lęk, niepokój, życie w przewlekłym stresie, nadmiar obowiązków, nie leczone zaburzenia psychiczne[8].

Jeśli chodzi o ogólnopolskie statystyki dotyczące liczby przypadków przemocy w rodzinie to warto zauważyć, że w 2020 roku do gminnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie trafiło 91,3 tys. Niebieskich kart, wskazujących na możliwość wystąpienia domowej agresji. Było ich więc mniej o 3,5 proc. w porównaniu

---

[7]Przemoc a koronawirus. Jak i dlaczego pandemia wywołała lawinę agresji? Źródło : https://stopuzaleznieniom.pl/artykuly/przemoc-w-rodzinie/przemoc-a-koronawirus-jak-i-dlaczego-pandemia-wywolala-lawine-agresji/ dostęp: 15.11.2021

[8]E. Ambroziak, Wpływ pandemii covid – 19 na funkcjonowanie rodziny. Publikacja współfinansowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, źródło: https://wuplodz.praca.gov.pl/documents/1135458/4472799/Wp%C5%82yw%20pandemii%20Covid-19%20na%20funkcjonowanie%20rodziny%20%28p.%20Ewa%20Ambroziak%29.pdf/1c3b682d-3d03-4667-b64a-6bd9cfe61fe2?t=1614858338028 dostęp:16.11.2021.

z 2019 r., kiedy ich liczba sięgała 94,7 tys. Zdaniem ekspertów wpływ na to miała pandemia i wprowadzone w jej trakcie obostrzenia, bo pracownicy pomocy społecznej rzadziej wychodzili w teren, a policjantom przybyło nowych obowiązków związanych z ich przestrzeganiem. Tymczasem to właśnie te dwie grupy do tej pory przodowały w liczbie sporządzanych kart. Renata Durda, kierowniczka Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia", podkreśla, że spadek w liczby Niebieskich Kart nie oznacza to jednak, że przypadków przemocy było mniej, ponieważ po wybuchu pandemii pogotowia odnotowało duży wzrost zapotrzebowania na pomoc: było więcej telefonów i zgłoszeń przez media społecznościowe.

Ciekawe jest natomiast to, że w 2020 r. wzrosła liczba kart, które wypełnili pracownicy oświaty oraz ochrony zdrowia. Jest to o tyle zaskakujące, że nauka w szkołach przez praktycznie cały poprzedni rok odbywała się w formie zdalnej, a bezpośredni kontakt nauczycieli z uczniami był bardzo ograniczony. Podobnie było w przypadku ochrony zdrowia, w której większość przychodni zamknęła swoje siedziby przed pacjentami i dominowało udzielanie teleporad. Tymczasem liczba Niebieskich kart wypełnionych przez medyków wzrosła z 658 w 2019 r. do 1031 w 2020 roku. Co więcej, pierwszy raz kart sporządzonych przez medyków było więcej niż tysiąc – w poprzednich latach ich liczba oscylowała w granicach 500–600 i zajmowali oni ostatnie miejsce spośród pięciu służb, które mają prawo do wypełniania formularzy.

Kazimiera Podgórska, przewodnicząca zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie w Toruniu, dodaje, że efekty mogły zacząć przynosić szkolenia dla medyków. – Lekarze zgłaszali często, że nie wiedzą, jak wygląda procedura Niebieskiej karty, jak mają wypełnić formularz, bali się, że będą ciągani potem po sądach. Stąd powstał pomysł szkoleń, po których zauważyliśmy wzrost liczby pochodzących od nich druków – informuje.

Zeszły rok przyniósł spadek nie tylko w liczbie Niebieskich kart, ale też dzieci, które zostały zabrane rodzicom w trybie art. 12a ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.).

Statystyki pokazują też, że mniej osób skorzystało z usług specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które zapewniają pomoc medyczną, prawną, psychologiczną oraz schronienie. W ubiegłym roku przebywało w nich 4,6 tys. osób, podczas gdy we wcześniejszych latach te placówki miały 6–8 tys. podopiecznych.

– Ten spadek jest akurat ściśle związany z pandemią, a zwłaszcza jej początkowym etapem, kiedy to wiele ośrodków w ogóle przestało przyjmować nowe osoby lub tylko takie, które dysponowały negatywnym testem na koronawirusa – wyjaśnia Renata Durda.

Było to oczywiście spowodowane obawami, że osoby z zewnątrz mogą mieć COVID-19 i zarazić pozostałych mieszkańców oraz personel. Część specjalistycznych ośrodków nie miała bowiem odpowiednich warunków lokalowych, aby nowe osoby mogły odbywać kwarantannę, bo zwykle dysponują wspólnymi kuchniami i łazienkami[9].

Na ten fakt zwracają również uwagę pracownicy PCPR w Gostyniu. Wedlę jednego z nich: „Sytuację osób krzywdzonych pogarsza fakt, że gdy proponujemy jakieś sposoby rozwiązania problemów, odpowiadają: „Tu i tu już byłam i dzwoniłam, ale nic nie można załatwić, bo jest pandemia". Tak jest np. w sądach, ludzie się skarżą, że już wiele miesięcy temu myśleli, że zaraz zapadnie wyrok w kluczowych dla nich sprawach. Jednak przez to, że te w ogóle nie były procedowane, wciąż nie mogą liczyć na poprawę swojej sytuacji."[10]

[9] M. Topolewska, Mniej Niebieskich kart, ale niekoniecznie mniej przemocy
Źródło: https://serwisy.gazetaprawna.pl/emerytury-i-renty/artykuly/8235370,niebieska-karta-przemoc-w-rodzinie-liczba-zgloszen.html , dostęp 16.11.2021.

[10] M. Sobkowiak, Powiat gostyński. Przemoc w rodzinie wzrasta w pandemii, źródło: https://publicystyka.ngo.pl/powiat-gostynski-przemoc-w-rodzinie-wzrasta-w-pandemii, dostęp 17.11.2021.

Diagnoza problemów rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Chłopice w latach 2016-2021

W tym miejscu zostaną przedstawione i omówione najpoważniejsze problemy z jakimi zmagały się i zmagają się rodziny zamieszkujące na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2021. Omówienie to stanowi tło dla diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chłopice. W tym miejscu zostaną również, krótko omówione działania GOPS prowadzone w tym okresie w związku z problemami mieszkańców Gminy Chłopice.

Ze względu na tematykę niniejszego Programu omówione zostaną w szczególności problemy osób i rodzin dotkniętych przemocą, oraz działania jakie podejmował GOPS w celu niesienia im różnorodnej pomocy.

W 2020 roku na terenie gminy Chłopice zamieszkiwało 5524 osoby (stan na 31.XII). W latach 2016–2020 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Jarosławiu (2016 r. – 306 osób; 2020 r. – 257 osób), W tym okresie spadła także liczba bezrobotnych kobiet zamieszkujących na terenie Gminy Chłopice, a zarejestrowanych w PUP w Jarosławiu (2016 r. – 141 osób; 2020 r. – 123 osoby)

W okresie od 1.01.2016 do 31.03.2021 r. z pomocy GOPS skorzystało wiele rodzin, a powodem przyznania pomocy dla tych rodzin była ich trudna sytuacja życiowa. Należy również tutaj zauważyć, że podobnie jak w skali całego naszego kraju, tak również w Gminie Chłopice trudna sytuacja życiowa rodzin objętych opieką GOPS wynikała często z wielu nakładających się na siebie przyczyn. Dlatego też większość rodzin korzystający z pomocy GOPS stanowią te, które długotrwale korzystają z różnorodnych form opieki i pomocy świadczonej dla nich ze strony pracowników GOPS.

Aby lepiej zobrazować skalę problemów społecznych z jakimi zmagały się w ostatnich pięciu latach rodziny objęte opieką GOPS posłużymy się tutaj danymi liczbowym zaczerpniętymi ze sprawozdań z działalności pracowników GOPS. Dane na ten temat zawiera tabela numer jeden zamieszczona na kolejnej stronie programu. Z danych zawartych w tabeli numer jeden wynika, że do najpoważniejszych problemów z jakimi zmagają się rodziny objęte opieką GOPS należą: problem ubóstwa, problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, problem bezrobocia, problem niepełnosprawności, problem długotrwałej choroby. Warto tutaj zauważyć, że okresie od 2016 do 2020 roku skala tych problemów w przestrzeni Gminy Chłopice powoli, ale systematycznie malała. Wyjątek stanowi tutaj statystyka dla 2018 roku, ponieważ odnotowano natężenie niektórych problemów dotykających rodziny zamieszkujące

Gminę Chłopice. W tym właśnie roku odnotowano natężenie skali problemu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, problemu niepełnosprawności problemu długotrwałej choroby problem alkoholizmu.

Tabela 1 Dane statystyczne ukazujące przyczyny, dla których GOPS udzielał pomocy rodzinom zamieszkałym na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2021.

Lp.	Przyczyny udzielenia pomocy przez GOPS	Lata					
		2016	2017	2018	2019	2020	2021*
1	Liczba rodzin, w których występuje problem ubóstwa	109	97	92	67	68	58
2	Liczba rodzin, w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	117	111	106	88	85	67
3	Liczba rodzin, w których występuje problem bezrobocia	79	67	61	48	48	35
4	Liczba rodzin, w których występuje problem wielodzietności	26	15	11	11	12	7
5	Liczba rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności	47	53	54	47	41	34
6	Liczba rodzin, w których występuje problem długotrwałej choroby	76	68	71	57	54	39
7	Liczba rodzin, w których występuje problem alkoholizmu	13	6	10	8	7	6
8	Ogólna liczba przyczyn dla których GOPS udzielił pomocy rodzinom	467	317	405	326	315	246
9	Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS	144	127	120	110	108	86

*Dane za pierwszy kwartał 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne.

Jak wskazują dane zawarte w tabeli numer jeden w okresie od 2016 roku do końca pierwszego kwartału 2021 roku systematycznie malała liczba rodzin objętych pomocą świadczoną przez GOPS.

Warto tutaj zauważyć, że problemy z jakimi mierzą się rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Chłopice mogą stanowić podłoże dla pojawienia się i spotęgowania się zjawiska przemocy w rodzinie. Zwłaszcza jeżeli skala tych problemów będzie się zwiększać. Należy tutaj zwrócić szczególną uwagę na skalę problemów ekonomicznych, zdrowotnych i psychicznych z jakimi zmagają się członkowie rodzin objętych opieką GOPS.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chłopice

Zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie nie jest łatwe. Próbując ocenić jego skale należy wziąć pod uwagę szereg różnorodnych czynników. Ogólnopolskie statystyki prowadzone przez Policję (procedura Niebieskiej Karty) mówią, że w Polsce z roku na rok spada liczba osób dotkniętych przemocą domową. Warto również tutaj zauważyć, że według policyjnych statystyk we latach 2018-2020 także na obszarze województwa podkarpackiego spadła liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty", a liczba formularzy „*Niebieska Karta – A*" wypełnionych przez Policję w 2020 r., w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców w województwie podkarpackim wyniosła 199 formularzy i była nieco niższa od średniej dla całego kraju, która wyniosła 202 formularze[11].

Z analizy danych statystycznych wynika, iż większość osób (zamieszkujących na terenie 12 garnizonów), co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, zamieszkuje tereny miejskie. Tylko w jednostkach organizacyjnych Policji podległych KWP w: Kielcach, Krakowie, Lublinie, Radomiu i Rzeszowie liczba formularzy „Niebieska Karta – A" wypełnionych przez Policję na terenach wiejskich jest wyższa, niż liczba tożsamych formularzy wypełnionych na terenach miejskich. Tendencja ta utrzymana jest od 2019 r.

Ze zgromadzonych przez Policję danych wynika, że w 2020 r. nastąpił spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie. Odnotowano 164 065 sytuacji, dotyczących poszczególnych rodzajów przemocy, co w odniesieniu do 2019 r. dało spadek o 2 037 przypadków (dynamika wyniosła 98,77%), natomiast w stosunku do 2018 r. wzrost o 4 768 sytuacji (dynamika – 103,00%).

W 2020 r. odnotowano 57 760 przypadków przemocy fizycznej, 81 344 psychicznej, 1 163 seksualnej, 1 813 ekonomicznej oraz 21 985 przypadki innego rodzaju przemocy[12]. Warto tu również zauważyć, że według policyjnych statystyk wśród osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej w ostatnich latach przeważali mężczyźni (głównie osoby działające pod wpływem alkoholu), a wśród osób podejrzanych o to, że są dotknięte przemocą domową przeważały kobiety (głownie osoby w wieku do 65 lat)[13]. Jednak w skali całego kraju natężenie przemocy jest większe, niż lokalnie. Rozmiary przemocy domowej odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się jednak od faktycznego stanu. Trudno jest określić faktyczną liczbę zdarzeń przemocy w rodzinie z uwagi na nie ujawnienie ich z powodu

---

[11] Informacja dotycząca realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty" w 2020 r. Biuro Prewencji KGP Wydział Prewencji, Warszawa 2020, s. 4.
[12] Tamże s. 6.
[13] Tamże s. 23-26.

tzw. wstydu, ukrywania problemu przez rodziny i osoby poszkodowane, niewiedzy na temat problemu i jego skutków, przyzwolenia społecznego na pewne negatywne zachowania związane z tzw. „nie wtrącaniem się" w wewnętrzne sprawy rodzin, niechęć poszkodowanych do zgłaszania zaistniałych zdarzeń.

Tabela 2 Dane statystyczne ukazujące problem przemocy w rodzinie na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2021.

Lp.	Opis problemu	Lata					
		2016	2017	2018	2019	2020	2021 *
1	**Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie**	5	11	5	11	12	7
2	Częstotliwość zdarzeń przemocowych w ww. rodzinach						
	1 raz w roku	5	11	5	9	11	6
	od 2 do 5 razy w roku	0	0	0	1	1	1
	6 razy w roku i więcej	0	0	0	1	0	0
3	**Ogółem osoby poszkodowane**	5	11	5	14	15	7
	kobiety	5	10	5	10	8	6
	mężczyźni	0	0	0	1	4	1
	dzieci	0	0	0	3	3	0
4	**Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie**	5	11	5	11	15	7
	Kobiety	0	0	1	1	4	0
	Mężczyźni	5	11	4	10	11	7
	Osoby do 18 roku życia	0	0	0	0	0	0
5	**Procedura „Niebieskie Karty"**						
	Liczba **ogółem** sporządzonych „Niebieskich Kart-A"	5	11	5	11	12	7
	Liczba prowadzonych przez grupy robocze spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty:	8	12	14	12	18	9
	Liczba utworzonych grup roboczych	5	11	5	5	12	7
	Liczba pracujących grup roboczych	8	12	14	11	18	9
	liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie, których ww. postępowanie dotyczyło	8	12	14	14	24	10
	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, których ww. postępowanie dotyczyło	8	12	14	11	21	12
	Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart-C" przez Zespół Interdyscyplinarny / Grupę Roboczą	4	12	6	12	12	7
	Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart-D" przez Zespół Interdyscyplinarny / Grupę Roboczą	4	12	6	11	12	7
	Liczba zakończonych w danym roku spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty"	7	2	14	5	15	5
6	**Działania pomocowe prowadzone przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej**						
	Liczba osób doświadczających przemocy objętych pomocą ośrodka	8	12	14	14	24	10
	Liczba sprawców przemocy objętych działaniami ośrodka	8	12	14	11	21	12
	Liczba świadków przemocy objętych działaniami ośrodka	7	14	4	14	17	9

*dane na dzień 30.11.2021.
Źródło: Opracowanie własne.

Do zdiagnozowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Chłopice podobnie jak w latach ubiegłych posłużą dane zawarte w sprawozdaniach rocznych przygotowywanych z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Chłopicach.

Z danych zawartych w tych sprawozdaniach, a zamieszczonych w tabeli numer dwa wynika, że w latach 2016-2021, że skala zjawiska przemocy w rodzinie pozostaje na niezmienionym poziomie, bowiem występuje ono w około dziesięciu rodzinach zamieszkujących na terenie gminy. Można więc przyjąć, iż natężenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chłopice jest inne, niż w skali ogólnopolskiej. Można również zauważyć, że podobnie jak w skali całego kraju w latach 2019-2020 skala tego zjawiska zwiększyła się, ponieważ ze sprawozdań wynika, że z problemem przemocy zmagało się dwukrotnie więcej rodzin, niż w 2016 roku. Być może jest to jeden ze skutków pandemii choroby Covid-19 i jej negatywnego wpływu na podstawy ekonomiczne oraz normy społeczne na jakich opiera się prawidłowe funkcjonowanie rodziny w Polsce.

Warto też zwrócić uwagę na fakt, że w małej społeczności lokalnej jaką stanowi gmina niejednokrotnie łatwiej jest zauważyć występowanie niepokojących zjawisk i problemów oraz oszacować ich skalę. Może to wynikać z tego, że w mniejszych społecznościach trudniej o anonimowość, łatwiej zaś o reakcję ze strony bliższego, lub dalszego otoczenia. W mikroskali zarówno osoby będące sprawcami jak i ofiarami przemocy są więc lepiej widoczne dla mieszkańców gminy, oraz instytucji lokalnych, co może pozwolić na udzielenie tym osobom niezbędnej i wszechstronnej pomocy.

Podobnie jak w skali kraju, tak również na terenie gminy Chłopice w latach 2016-2021 ofiarami przemocy w rodzinie były głównie kobiety (w tym osoby starsze), a osoby dotknięte przemocą deklarowały, że sprawcy (głównie mężczyźni) stosowali wobec nich przemoc fizyczną lub psychiczną. Ponadto, podobnie jak we wcześniejszych latach większość wniosków o wszczęcie procedury Niebieskie Karty wpłynęło do OPS od przedstawicieli policji.

W okresie tym pracownicy OPS podejmowali działania wobec ofiar przemocy w rodzinie, jej sprawców i jej świadków. Wobec ofiar przemocy w rodzinie zastosowano następujące formy pomocy: – udzielenie informacji o możliwości udzielenia pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą, praca socjalna, monitoring w miejscu zamieszkania.

Wobec sprawców przemocy stosowano następujące działania: monitoring w miejscu zamieszkania, przeprowadzanie rozmów na temat konsekwencji stosowania przemocy

w rodzinie oraz informowano o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii. Wobec świadków przemocy domowej zastosowano formę pomocy w postaci rozmowy.

Ponadto mieszkańcy gminy mogą raz w tygodniu korzystać ze specjalistycznego poradnictwa w postaci pomocy prawnej. W latach 2016-2021 nie kierowano osób objętych opieką OPS, a uwikłanych w problem przemocy w rodzinie do specjalistycznych ośrodków wsparcia, ani do ośrodków interwencji kryzysowej.

Z danych zawartych w tabeli numer dwa wynika, że problem przemocy w rodzinie jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych gminy Chłopice. Jednakże w latach 2016-2021 na terenie gminy nie odnotowano znaczącego wzrostu liczby sprawców przemocy w rodzinie, oraz jej świadków i ofiar. Należy tutaj zauważyć, że podobnie jak w skali kraju, tak również na obszarze gminy Chłopice część skali zjawiska przemocy w rodzinie może być ukryta i wymykać z oficjalnych statystyk prowadzonych przez GOPS, czy funkcjonariuszy KPP w Jarosławiu. Dlatego też chociaż działania mające na celu wykrycie, zdiagnozowanie i ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie podejmowane i koordynowane przez różne podmioty działające na terenie gminy przyniosły pozytywne efekty, należy również intensywnie edukować mieszkańców gminy na temat zjawiska przemocy rodzinie i jej negatywnych następstw dla funkcjonowania poszczególnych rodzin, oraz społeczności całych miejscowości, czy całej gminy. Dzięki temu wzrośnie efektywność działań podmiotów prowadzących walkę z problemem przemocy w rodzinie na terenie gminy Chłopice.

Zasoby Gminy Chłopice w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Aby przeciwdziałać problemom społecznym występującym na terenie gminy Chłopice konieczne jest posiadania odpowiednich do tego zasobów. Do takich zasobów zaliczyć można zarówno infrastrukturę (budynki, sprzęt komputerowy, samochody itd.) jak i czynniki niematerialne, czyli instytucje i podmioty, które zaangażowane są w przeciwdziałania problemom społecznym występującym na terenie gminy.
Do głównych instytucji zaangażowanych w proces przeciwdziałania problemom społecznym występujących na terenie gminy należą:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chłopicach pełni role edukacyjną i profilaktyczną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych realizuje ona określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W razie potrzeby może podjąć czynności zmierzające do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wykonuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W przypadku gminy Chłopice kadrę GOPS tworzą osoby z kierunkowym wykształceniem wyższym, z odpowiednim doświadczeniem zawodowym. GOPS udziela swoim podopiecznym różnorodnej w oparciu o informacje uzyskane w trakcie prowadzenia działań diagnostycznych (wywiad środowiskowy itd.) pomocy materialnej i niematerialnej prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; udzielaniu informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym; wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej; w razie potrzeby zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji; w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania; współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami, a także uruchamia i realizuje procedurę „Niebieskie Karty". Ponadto zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną zespołu interdyscyplinarnego.

Ponadto, Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach w oparciu o art.29 ust.1, ust.2 i art.30 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz.821 z późn. zm.) zachęca rodziny do współpracy z asystentem rodziny we wspieraniu rodzin przeżywających trudności w zakresie opieki i wychowania dzieci. Pomoc i wspieranie tych rodzin wyrażać się będzie przyjęciem na siebie roli Rodziny Wspierającej.

Zadaniem rodziny wspierającej nie jest wyręczanie, lecz aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Formy pomocy mogą być bardzo różne, uzależnione od potrzeb oraz współpracy między zainteresowanymi, dotyczą w szczególności opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. Pomoc rodziny wspierającej może obejmować różne aspekty życia takie jak organizowanie czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny, pomoc w nauce, wskazówki dotyczące wychowania dzieci, ale również takich wydawałoby się oczywistych dla rodzin spraw jak nauka gotowania, sprzątania, utrzymania higieny osobistej czy racjonalnego gospodarowania budżetem domowym.

Rodzinę Wspierającą ustanawia Wójt Gminy Chłopice po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie przeprowadzonego przez pracownika socjalnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą podpisywane są umowy, na podstawie których rodziny wspierające uprawnione są do zwrotu kosztów związanych z udzielaniem wsparcia. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka (np. sąsiedzi, dziadkowie, krewni, znajomi).

Funkcji Rodziny Wspierającej nie może pełnić rodzina, w której:

- istnieje problem alkoholowy,
- nie ma stałego źródła utrzymania,
- występują problemy wychowawcze w własnymi dziećmi,
- członkowi rodziny odebrano lub ograniczono władzę rodzicielską,
- członek rodziny nie wywiązuje się z obowiązku alimentacji,
- skazano członka rodziny prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo,
- występują zaburzenia lub choroba psychiczna.

Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu współpracuje z GOPS w zakresie przeciwdziałania problemowi przemocy w rodzinie. Funkcjonariusze interweniują w przypadku zaistnienia problemu przemocy w rodzinie. Ofiarom przemocy starają się zapewnić bezpieczeństwo, a wobec jej sprawców stosują środki przewidziane w ustawach. Ponadto angażują się w prowadzenie procedury niebieskiej karty i monitorują środowiska w których ma miejsce przemoc w rodzinie lub jest podejrzenie jej występowania.
Placówki oświatowe zlokalizowane na terenie gminy kształcą dzieci a także wspomagają rodziców wychowaniu ich dzieci. Ponadto ich przedstawiciele angażują się w działania na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym występującym ma teranie gminy. Jeśli chodzi o przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności angażują się oni w działania zespołu interdyscyplinarnego powołanego do koordynacji działań zmierzających do diagnozy i eliminacje problemu przemocy w rodzinie. Bez ich fachowego zaangażowania zwłaszcza w zakresie monitorowania środowiska lokalnego (poprzez spotkania z uczniami ich rodzinami) niemożliwe byłoby prawidłowe diagnozowanie i przeciwdziałanie problemowi przemocy w rodzinie.

Stowarzyszenie Miłośników Chłopic jest organizacją pozarządową współpracującą z gminą Chłopice. Jego członkowie mogą przyczynić się do lepszego monitorowania sytuacji w środowisku lokalnym, a co za tym idzie wykrycia występowania problemu przemocy w rodzinie i jego eliminacji.

Placówki służby zdrowia udzielają pomocy medycznej, a także, w przypadku występowania u pacjenta sygnałów świadczących o występowaniu przemocy domowej, informują o możliwościach uzyskania pomocy, wystawiają na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenie lekarskie o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu, informują ofiary o warunkach i miejscach wystawienia obdukcji.

Zagrożenia w realizacji zadań

- stereotypy panujące w środowisku lokalnym na temat problemu przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przezwyciężania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak, lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego,
- skutki pandemii choroby Covid-19.

Adresaci programu

- Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- Mieszkańcy gminy – członkowie poszczególnych społeczności lokalnych, a zwłaszcza osoby znaczące dla społeczności lokalnej: sołtysi miejscowości, członkowie rad sołeckich, oraz kół gospodyń wiejskich, księża, członkowie rad parafialnych, nauczyciele szkół działających na terenie gminy,
- Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

Cele i zadania programu

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe programu są następujące:

1. Zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar przemocy.
2. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.
3. Koordynacja i poprawa skuteczności działań osób i służb zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy.
4. Podniesienie poziomu wiedzy różnych grup zawodowych stykających się z problemem przemocy w rodzinie.
5. Działania mające na celu podniesienie poziomu świadomości mieszkańców gminy Chłopice w zakresie problemów społecznych występujących na terenie gminy ze szczególnym uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Zadania programu i czas ich realizacji.

Zadanie 1

Świadczenie różnorodnych form pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

- Poradnictwo prawne i socjalne dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej;
- Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w których występuje przemoc;
- Realizacja procedury „Niebieskie Karty";
- Izolowanie sprawców od ofiar przemocy;
- Zwiększenie dostępu do pomocy prawnej, socjalnej;
- Udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia;
- Udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego;

- Udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy.

Wskaźniki realizacji zadania:

- Liczba i rodzaj pomocy udzielonej ofiarom przemocy w rodzinie;
- Liczba udzielonych informacji, porad, konsultacji;
- Liczba osób korzystających z pomocy GOPS.

Podmioty realizujące działanie:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chłopicach;
- Grupy robocze;
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- GOPS Chłopice;
- KPP Jarosław;
- Placówki służby zdrowia;
- Sąd, Prokuratura.

Termin realizacji: 2022-2027

Zadanie 2

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.

Działania:

- Udzielanie sprawcom przemocy informacji na temat programów korekcyjno – edukacyjnych;
- Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc;
- Kierowanie do Sądu Rejonowego w Jarosławiu za pośrednictwem Gminnej Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chłopicach wniosków o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

Wskaźniki realizacji zadania:

- Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta";
- Liczba powołanych grup roboczych;
- Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – C;
- Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta – D;
- Liczba i rodzaj pomocy udzielonej ofiarom przemocy;
- Liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym;
- Liczba skierowanych wniosków na leczenie odwykowe do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Liczba osób podejmujących leczenie;
- Ilość odbytych posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- GOPS Chłopice;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Chłopicach;
- Grupy robocze;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chłopicach.

Termin realizacji: 2022-2027

Zadanie 3

Intensyfikacja działań podejmowanych przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Działania:

- Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie w/w zjawisku;
- Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.

Wskaźniki realizacji zadania:

- Opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy;
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
- Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- Monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy;
- Prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- GOPS Chłopice;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie;
- Grupy robocze;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Termin realizacji: 2022-2027

Zadanie 4

Systematyczna edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problemem przemocy w rodzinie.

Działania:

- Gromadzenie informacji dotyczących potrzeb szkoleniowych w zakresie zjawiska przemocy domowej;
- Pozyskiwanie różnych ofert szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania przemocy;
- Finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach organizowanych dla osób i grup zawodowych bezpośrednio związanych z problematyką przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji zadania:

- Ilość odbytych szkoleń, konsultacji, udziału w konferencjach tematycznych.

Podmioty realizujące działanie:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie;
- GOPS Chłopice;
- KPP Jarosław;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Placówki oświatowe;
- Placówki służby zdrowia.

Termin realizacji: 2022-2027

Zadanie 5

Systematyczne informowanie mieszkańców o problemach społecznych na terenie gminy, a w szczególności o problemie przemocy w rodzinie.

Działania:

- Gromadzenie informacji dotyczących skali problemów społecznych w gminie Chłopice i informowanie o nich mieszkańców;
- Edukowanie mieszkańców gminy Chłopice na temat zjawiska przemocy domowej, jej przyczyn, faz, oraz form przeciwdziałania przemocy domowej poprzez udostępnienie odpowiednich informacji w budynku urzędu gminy oraz na stronie internetowej gminy;
- Nawiązanie współpracy z osobami znaczącymi w społecznościach miejscowości tworzących gminę Chłopice i udzielanie im obszernych informacji na temat zjawiska przemocy domowej, jej przyczyn, faz, oraz form przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji zadania:

- Ilość odbytych spotkań, konsultacji, z osobami znaczącymi w społecznościach miejscowości wchodzących w skład gminy Chłopice.

Podmioty realizujące działanie:

- GOPS Chłopice;
- KPP Jarosław;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Placówki oświatowe.

Termin realizacji: 2022-2027

Spodziewane efekty realizacji programu

Spodziewane efekty Programu to stworzenie kompleksowej pomocy dla osób dotkniętych przemocą, podniesienie jakości świadczonych usług oraz podkreślenie partnerskiej roli organizacji pozarządowych w prowadzeniu działań w zakresie rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie.

W szczególności będą to:

- zmiana postawy mieszkańców gminy – społeczności poszczególnych miejscowości wchodzących w skład gminy - wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- zwiększenie społecznej wrażliwości mieszkańców gminy i ich zaangażowania w działania mające na celu przeciwdziałanie problemowi przemocy w rodzinie,
- zmniejszanie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- pogłębienie wiedzy społeczności mieszkańców gminy o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- wzrost skuteczności wykrywania i diagnozowania nowych przypadków przemocy w rodzinie na terenie gminy, a co za tym idzie skuteczniejsza pomoc dla osób dotkniętych przemocą,
- wzrost liczby placówek udzielających pomocy w środowisku lokalnym,
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie,
- stworzenie standardów „najlepszych praktyk" we wsparciu rodzin, w których występuje przemoc.

Finansowanie programu

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Chłopice są:

1. Środki własne gminy:
a) będące w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach na realizację zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
b) pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Dotacje celowe z Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego na realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Środki unijne na realizację.

Monitorowanie programu

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz bieżącej analizy realizacji poszczególnych projektów, ze szczególnym uwzględnieniem osiąganych efektów.

Uwagi końcowe

Niniejszy Program jest programem ramowym wytyczającym kierunki działania i może podlegać uzupełnieniom i modyfikacjom wynikającym z bieżących doświadczeń jak i zmian organizacyjnych i prawnych.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Franciszek Kiszka

Bibliografia:

Ambroziak E,(2020) *Wpływ pandemii covid – 19 na funkcjonowanie rodziny*. Publikacja współfinansowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, źródło: https://wuplodz.praca.gov.pl/documents/1135458/4472799/Wp%C5%82yw%20pandemii%20Covid19%20na%20funkcjonowanie%20rodziny%20%28p.%20Ewa%20Ambroziak%29.pdf/1c3b682d-3d03-4667-b64a-6bd9cfe61fe2?t=1614858338028, dostęp:16.11.2021.

Duchnowska E, (2014) *Fazy przemocy w rodzinie*, źródło: https://www.infor.pl/prawo/pomoc-spoleczna/przemoc-w-rodzinie/312141,Fazy-przemocy-w-rodzinie.html

Glaser D., Frosh IS., (1995) Dziecko seksualnie wykorzystywane, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa.

Informacja dotycząca realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty" w 2020 r. (2021) Biuro Prewencji KGP Wydział Prewencji, Warszawa.

Jaszczak-Kuźmińska D, Katarzyna Michalska K. (2010), red. *Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu.*– Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.

Kluczyńska S, (2015), *Zasady pomocy psychologicznej dla dorosłych, ofiar przemocy w rodzinie*, źródło: https://docplayer.pl/3379654-Zasady-pomocy-psychologicznej-dla-doroslych-ofiar-przemocy-w-rodzinie.html.

Kmicik – Baran K, (1999) *Przemoc wobec dzieci- diagnoza i interwencja*, w: *Przemoc dzieci i młodzież w perspektywie polskiej transformacji ustrojowej*, pod red. Papież J., Płukis A., Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.

Przemoc a koronawirus. Jak i dlaczego pandemia wywołała lawinę agresji? (2021), źródło : https://stopuzaleznieniom.pl/artykuly/przemoc-w-rodzinie/przemoc-a-koronawirus-jak-i-dlaczego-pandemia-wywolala-lawine-agresji/

Sobkowiak M, (2020) *Powiat gostyński. Przemoc w rodzinie wzrasta w pandemii*, źródło: https://publicystyka.ngo.pl/powiat-gostynski-przemoc-w-rodzinie-wzrasta-w-pandemii

Topolewska M, (2021) *Mniej Niebieskich kart, ale niekoniecznie mniej przemocy*
Źródło: https://serwisy.gazetaprawna.pl/emerytury-i-renty/artykuly/8235370,niebieska-karta-przemoc-w-rodzinie-liczba-zgloszen.html